

คุยกับท่าน ปรีดี

เก็บมาเล่าโดย สุพจน์ ด้านตระกูล

พฤษภาคม ๒๕๔๕ น. ๓ ๔๕

คำขึ้นต้น

ท่านผู้รู้บางคนกล่าวว่าตลอดชีวิตทางการเมืองของท่านปรีดีฯ ที่ผ่านมานั้นคือ ‘การต่อสู้ทางชนชั้น’ เพราะฉะนั้นการที่ข้าพเจ้าเขียนว่า “ท่านปรีดีฯ ไม่เห็นด้วยกับการเผด็จอำนาจโดยชนชั้นหนึ่งชั้นใด” และเขียนว่า “ท่านปรีดีฯ ไม่เห็นด้วยกับการที่จะผลักดันมวลราษฎรให้กระโจนเข้าสู่ทะเลเลือดแห่งสงครามชนชั้น” นั้นเป็นการเขียนที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง (ในทัศนะของท่านผู้รู้บางคน)

ณ ที่นี้ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าที่ข้าพเจ้าเขียนไปนั้นเป็นความถูกต้องและตรงตามทัศนะของท่านปรีดีฯ ที่ข้าพเจ้ากล่าวยืนยันว่าถูกต้องตรงตามทัศนะของท่านปรีดีฯ นั้น ไม่ใช่เป็นการคาดคิดเอาเองโดยอัตวิสัยอย่างพวกผู้สวมเสื้อคลุมมารกซิสม์บางคน ที่เอาความเห็นของตนเองเป็นความเห็นของ มารกซ์ หรือแปลนัยะความเห็นของ มารกซ์ ให้เข้ากับความต้องการ หรือความตื่นเซ็นแห่งปัญญาของตนเอง ทั้งๆ ที่มารกซ์ไม่ได้มีทัศนะเช่นนั้น

ข้าพเจ้าบอกแล้วว่าทัศนะของท่านปรีดีฯ ต่อปัญหาดังกล่าวนั้น ข้าพเจ้าไม่ได้คาดคิดเอา

เอง แต่เป็นทัศนะที่ท่านปรีดีฯ ได้แสดงออกในการพูด การเขียน การอภิปราย มาแล้วมากครั้งหลายหน ดังเช่นในการสอบสวนของคณะกรรมการธิการเรื่องที่ท่านถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ท่านปรีดีฯ ได้ตอบคำถามของคณะกรรมการธิการในปัญหา “ลักษณะการชุมนุม” เรื่องการใช้กำลังบังคับล้มระเบียบการชุมนุมซึ่งมีตามประเพณีทั้งหมด เพื่อเป็นทางเดียวที่จะบรรลូវัตถุประสงค์คอมมิวนิสต์

ท่านปรีดีฯ ได้ตอบคำถามนี้ มีความตอนหนึ่งว่า

“ความเห็นของข้าพเจ้าในเรื่องนี้ ก็เป็น

ไปในทางรักษาประเพณีของไทย ในทางอื่นๆ ก็เหมือนกัน หลักประเพณีอันใดที่เหมาะสมแก่สมัยก็ตั้งใจจะรักษาไว้ ส่วนข้อที่จะแก้ก็จะแก้ไขตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ ส่วนการเปลี่ยนแปลงเป็นการนับ ๑ ใหม่ นั้น เห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ ในเรื่องสงครามระหว่างชนชั้นนั้น ได้พยายามชี้แจงให้คนต่างๆ เข้าใจว่าไม่เป็นการบังคับ เพราะจะเป็นการทำให้นองเลือดกันเปล่าๆ”

เกี่ยวกับคำถามของคณะกรรมการธิการที่ว่า “การกระทำสงครามเนื่องในกิจในความบังการของชนกรรมาชีพเพื่อทำลายกำลังและประเพณีต่างๆของชุมชนอย่างเก่า และทำลายพวกกรรมพิที่อาจโผล่ขึ้นมาใหม่”

ท่านปรีดีฯ ได้ชี้แจงทัศนะของท่านต่อปัญหานี้ให้คณะกรรมการธิการทราบ ว่า

“ดิทเตเตอร์ชิบ หรือลัทธิบงการแผ่นดินข้าพเจ้าไม่ชอบเลย ที่ไม่ชอบนั้นไม่ใช่เฉพาะแต่การที่จะให้คนจนเข้าถืออำนาจบงการเท่านั้น ถึงแม้ว่าคนชั้นอื่นจะเข้ายึดอำนาจบงการแผ่นดินก็ไม่เห็นชอบด้วยเหมือนกัน”

จากทัศนะของท่านปรีดีฯ ดังกล่าวนี้นี้หมายความว่า ท่านปรีดีฯ สนับสนุนการยังอยู่ของชนชั้น หมายความว่า ท่านปรีดีฯ คัดค้านการต่อสู้เพื่อทำลายชนชั้นกระนั้นหรือ

เปล่าเลย, ท่านปรีดีฯ ไม่ได้มีทัศนะเช่นนั้น และจะไม่มีทัศนะเช่นนั้นเป็นอันขาด ท่านเพียงแต่ไม่เห็นด้วยกับการผลักดันราษฎรให้เข้าไปสู่สงครามนองเลือดหรือสงครามชนชั้น และการผลักดันราษฎรให้เข้าสู่สงครามดังกล่าวนั้นก็มิมาจากทางเดียว คือ ความไม่ยุติธรรมของสังคมอันเกิดจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ดังที่ท่านได้อธิบายไว้ในที่ประชุมคณะกรรมการ

ธิการพิจารณาเค้าโครงการเศรษฐกิจ ตอนหนึ่งว่าดังนี้

“ตามที่ท่านสกลฯ รับสั่งถูกต้องแล้ว มีผู้ทำนายว่าการต่อสู้ระหว่างคนต่างชั้นจะต้องเกิดมีขึ้น เมื่อมีความปั่นป่วนมากขึ้น คือ มีคนยากจนคนแค่น เราจะป้องกันเสียในขั้นต่ำ...”

การป้องกันการต่อสู้อย่างถึงเลือดถึงเนื้อในสงครามชนชั้นของท่านปรีดีฯ ก็คือการเสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจตามวิถีทางประชาธิปไตย ถึงแม้ว่า ท่านปรีดีฯ จะไม่เห็นด้วยกับสงครามชนชั้น แต่ท่านปรีดีฯ ก็เคยเป็นผู้นำในสงครามกอบกู้เอกราชของชาติในสงครามโลกครั้งที่สองมาแล้ว และถึงแม้ว่าท่านปรีดีฯ จะไม่เห็นด้วยกับสงครามชนชั้น แต่ท่านปรีดีฯ ก็เป็นผู้นำคนหนึ่งในการอภิวัฒน์เมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕

เราจำต้องทำความเข้าใจเสียให้แจ่มชัดระหว่าง สงครามชนชั้น กับ สงครามกู้ชาติ ถึงแม้ว่าจะเป็นสงครามและมีวิธีการแห่งสงครามเหมือนกัน แต่ทว่าวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย แตกต่างกัน

ในการเผด็จอำนาจของชนชั้น ท่านปรีดีฯ ได้บอกไว้อย่างแจ่มชัดแล้วว่า ท่านไม่ชอบดิทเตเตอร์ชิบ หรือลัทธิบงการ ไม่ว่าจะโดยชนชั้นไหน ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ในสุนทรพจน์ปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ ๗ พฤษภาคม ๒๔๘๗ มีความตอนหนึ่งว่า

“ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะได้เห็นประเทศชาติปลอดจากระบอบเผด็จการและปลอดจากระบอบอนาธิปไตย คงมีแต่ระบอบประชาธิปไตยอันพรุ่งพร้อมไปด้วยสามัคคีธรรม”

เราจะไม่เข้าไปสู่อำนาจแห่งประชาธิปไตยที่แท้จริงได้อย่างไร ในเมื่อเรายังยึดถือชนชั้นกันอยู่ ไม่ว่าจะชนชั้นกรรมาชีพหรือนายทุน

เราจะเข้าสู่แดนพระนิพพานได้อย่างไร ในเมื่อเรายังไม่ยอมวางอัตตา และแม้พระพุทธพระธรรม พระสงฆ์

มีแต่คนวิกลจริตเท่านั้น ที่เมื่อพายเรือข้ามฟากถึงที่หมายปลายทางแล้ว แทนที่จะผูกเรือหรือปล่อยเรือไว้ที่ฝั่ง แต่กลับแบกเรือเอาไวบนบ่า

การยึดถือในชนชั้นยังมีอยู่ตราปใด ก็เป็นเครื่องหมายบอกให้รู้ว่า เรายังไม่ได้ล่วงเข้าสู่สังคมประชาธิปไตยที่แท้จริงเลย

ท่านปรีดิฯ ท่านต้องการเห็นสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง ท่านจึงไม่เห็นด้วยกับการเผด็จอำนาจบงการประเทศของกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดหรือชนชั้นหนึ่งชั้นใด

อนึ่งในฉบับนี้ จากคำสัมภาษณ์ท่านปรีดิฯ โดยบุคคลต่างๆ จะเผยให้ท่านผู้อ่านได้เห็นทัศนะของท่านปรีดิฯ อย่างแจ่มชัดในปัญหาของประเทศไทยเราและของโลก อันที่จริงแล้วทัศนะของท่านปรีดิฯ ที่แสดงออกนั้น จะเป็นทัศนะที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง จะเป็นทัศนะที่

เป็นคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ หรือไร้คุณค่า ก็ขอให้ท่านผู้อ่านได้ใช้วิจารณญาณพิจารณาเอาเองเถิด

นอกจากคำสัมภาษณ์และทัศนะของคนอื่นๆ ที่มีต่อท่านปรีดิฯ แล้ว เช่น ทัศนะของท่านเจ้าคุณพระอุดมสารโสภณ ทัศนะของพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล ทัศนะของคุณไพโรจน์ ชัยนาม และความเคลื่อนไหวของท่านปรีดิฯ ตามคำเปิดเผยของนายสำเภาศิริสัมพันธ์ เกี่ยวกับการเจรจาเรื่องญวนอพยพกับรัฐบาลฮานอย ซึ่งเป็นปัญหาที่ชะงักงันมานานปี

ก็ยังมีข้อเขียนของท่านปรีดิฯ อีกเรื่องหนึ่ง คือ ข้อสังเกตเกี่ยวกับเอกภาพของชาติ กับประชาธิปไตย ข้อเขียนของท่านเรื่องนี้ เคยตีพิมพ์ในหนังสือของคณะชาวธรรมศาสตร์ ในสหราชอาณาจักร และต่อมาได้ตีพิมพ์ในหนังสือสังคมศาสตร์ปริทัศน์

ข้อเขียนของท่านปรีดิฯ เรื่องนี้เป็นการยืนยันถึงคุณค่าของประชาธิปไตยและเป็นการชี้ให้เห็นว่าปัญหาต่างๆ ของสังคมนั้นต้องแก้ด้วยประชาธิปไตยจึงจะเป็นการแก้ที่ถูกต้องและสัมฤทธิ์ผล

ขอขอบคุณ
สุพจน์ ด้านตระกูล

ในบ้านปลายชีวิตของนายปรีดี พนมยงค์ ที่บ้านพัก Antony ประเทศฝรั่งเศส

หลังจากที่ท่านรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ได้ออกจากสาธารณรัฐประชาชนจีนไปพำนักอยู่ ณ กรุงปารีสประเทศฝรั่งเศส แต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ เป็นต้นมา ปรากฏว่า ณ บ้านพักของท่านรัฐบุรุษอาวุโส เลขที่ ๑๗๓ ซึ่งอยู่ที่แขวงองตอว์นี ถนนอาร์ สตีตบริองค์ ได้กลายเป็นสถานที่ที่ดึงดูดความสนใจของคนไทยทั้งหลายที่ผ่านกรุงปารีส ให้ใครได้ไปเยี่ยมชมของท่านเจ้าของบังกาโลชั้นครึ่งหลังนั้นที่ปลูกอยู่ในเนื้อที่ประมาณ ๘๐ ตารางวา

คนไทยที่ไปเยี่ยมชมเยียนท่านนั้นมีตั้งแต่พระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูง เช่น พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล ซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์ในราชสมบัติตามกฎหมายเทียบเท่าเป็นอันดับที่ ๒ รองจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร เจ้าฟ้าศิริราชกกุธภัณฑ์และเจ้านายชั้นสูงอื่นๆอีกหลายพระองค์ที่ได้เมตตาไปเยี่ยมท่านปรีดีฯ ด้วยความเห็นอกเห็นใจในชะตากรรมที่ท่านได้รับ ตลอดจนนักการเมืองระดับรัฐมนตรีเช่น อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ พ.อ.ถนัด คอมันต์ พล.ต.ต.

สง่า กิตติขจร อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศก็ได้ไปคารวะท่านทุกครั้งที่ผ่านมากรุงปารีส ส่วนสมาชิกวุฒิสภาและแม่ผู้เป็นใหญ่ในฝ่ายตุลาการและทหารก็ไม่ปล่อยโอกาสให้เสียไปที่จะไม่ไปพบ ท่านปรีดีฯ เมื่อท่านเหล่านี้เดินทางไปถึงที่นั่น เช่น พ.อ.สมคิด ศรีสังคม ส.ส.อุตรธานี นายสุธรรม ภัทราคม รองประธานศาลฎีกา พลเอกประพันธ์ กุลวิจิตร อดีตปลัดกระทรวงกลาโหม เป็นต้น

บรรดาทนายความน้อยใหญ่หลายท่านที่มีกิจต้องผ่านกรุงปารีส ก็ได้ปฏิบัติเช่นเดียว

กับคนไทยอื่นๆที่ไปถึงที่นั่น คือ การไปเยี่ยมคารพท่านผู้ประศาสน์การ ปรีดี พนมยงค์ อาจารย์ผู้ให้กำเนิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง อันเป็นสถาบันหล่อหลอมนักประชาธิปไตย เช่น นายกสุมาคมทนายความแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการบางท่าน

นอกจากนี้แล้วยังมีนักการค้า นักการธนาคาร ตลอดจนบรรดาครูบาอาจารย์และข้าราชการที่ไปศึกษาต่อหรือดูงานหรือไปเพื่อการประชุมระหว่างประเทศ ถ้าผ่านกรุงปารีส แล้วเป็นต้องเจียดเวลาไปเยี่ยมคารวะท่านรัฐบุรุษอาวุโส อดีตผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์จนได้

แม้กระทั่งสมณะผู้ทรงศีล ๒๒๗ นับแต่องค์สังฆปริณายกสมเด็จพระสังฆราชเจ้า องค์ปัจจุบันลงไปถึงพระราชาคณะชั้นผู้ใหญ่ ที่ได้มีโอกาสไปเยือนกรุงปารีส ก็ได้พบปะสนทนากับท่านปรีดีฯ ที่นั่นเช่นเดียวกับฝ่ายฆราวาส

ส่วนนักเรียนไทยในฝรั่งเศสนั้น ทั้งหญิงและชายต่างก็ให้ความคารวะท่านเสมือนกับญาติผู้ใหญ่และไปเยี่ยมเยียนท่านเป็นประจำ สำหรับนักเรียนไทยในยุโรปนอกจากฝรั่งเศส ยังมีนักเรียนไทยในอังกฤษ นักเรียนไทยในเยอรมัน เป็นต้น ก็ได้เชื้อเชิญท่านไปเป็นเกียรติในฐานะรัฐบุรุษอาวุโสแห่งสยามในงานประชุมของนักเรียนไทยในประเทศนั้นๆ

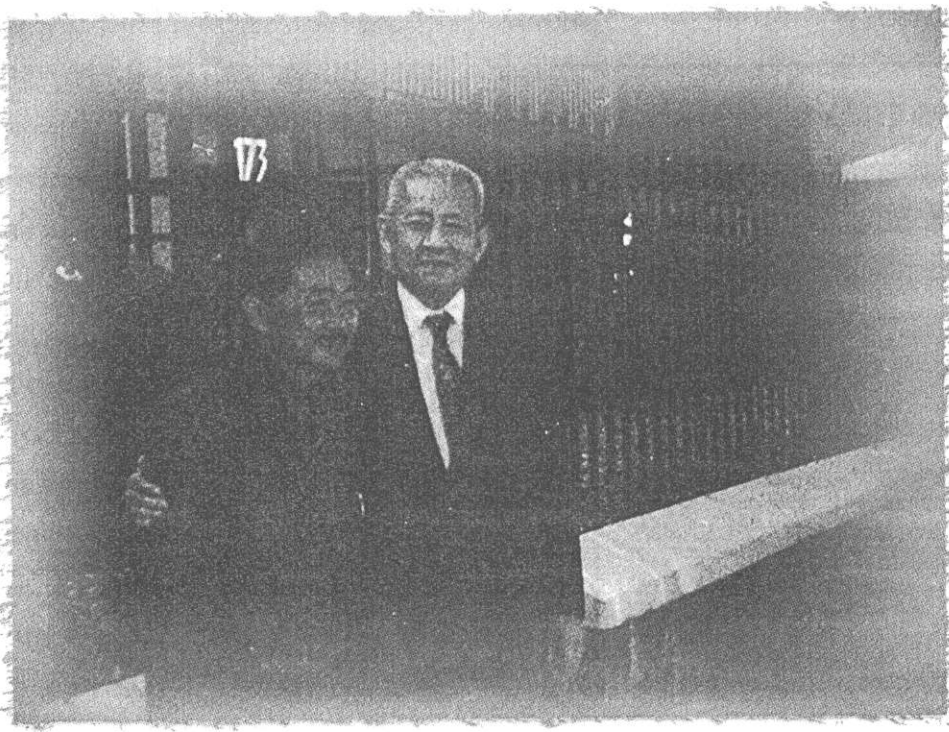
อย่างเช่น การประชุมของนักเรียนไทยในอังกฤษและเยอรมันเมื่อเร็วๆนี้ ก็ได้มีหนังสือมาเชื้อเชิญท่านให้ไปร่วมสังสรรค์กับพวกเขา ซึ่ง ท่านปรีดีฯ ก็ได้กรุณาเดินทางไปร่วมพบปะกับนักเรียนไทยเหล่านั้นทุกหนแห่งด้วยความเต็มใจ

จากการที่คนไทยใครต่อใครที่ผ่านไป

ปารีส แล้วจะต้องไปเยี่ยมเยียนท่านปรีดีฯกัน เป็นส่วนมาก จนกระทั่งจอมพลประภาส จารุเสถียร แต่ครั้งที่ยังมียศเป็นพลเอกได้พูดในที่ประชุม ค.ร.ม. ครั้งหนึ่ง เมื่อ ๒ ปีที่แล้วว่า

“เวลานี้ใครๆไปปารีสแล้ว ก็ดูเหมือนจะถือเป็นแฟชั่นที่จะต้องไปพบนายปรีดี” สาเหตุที่ จอมพลประภาสฯ จะพูดเรื่องนี้ขึ้นมา ก็เนื่องมาจากคณะผู้แทนรัฐสภาไทยที่ไปประชุมสหภาพรัฐสภาเมื่อ ๒ ปีที่แล้ว เมื่อเดินทางไปกรุงปารีส คณะผู้แทนรัฐสภาไทยบางคนได้ไปเยี่ยมคารวะท่านปรีดีฯ ที่บ้านพักของท่านชานกรุงปารีส ในฐานะที่ท่านปรีดีฯ เป็นผู้ที่หนึ่งที่ได้สถาปนาระบบรัฐสภาขึ้นในประเทศไทย และท่านปรีดีฯ ยังเคยดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นคนแรกอีกด้วย พวกเขาในฐานะสมาชิกรัฐสภาไทย จึงถือเป็นบุญคุณที่ท่านปรีดีฯ ได้สถาปนาระบบรัฐสภาขึ้นมา พวกเขาจึงได้พากันไปคารวะท่าน แต่ต่อมาได้มีสมาชิกคนหนึ่งในคณะผู้แทนรัฐสภาไทย ได้ทราบถึงการที่เพื่อนร่วมคณะบางคนได้ไปเยี่ยมเยียนท่านปรีดีฯ จึงได้มีจดหมายพียงเข้ามาถึงจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ตามวิสัยประจบสอพลอของเขา แต่แทนที่ จอมพลถนอม จะมีความเห็นประการใด ท่านกลับนำจดหมายฉบับนั้นไปอ่านให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีฟัง รัฐมนตรีส่วนใหญ่ได้ฟังแล้วไม่มีความเห็น นอกจากจอมพลประภาสฯ ซึ่งได้ออกความเห็นดังกล่าวแล้ว และที่ท่านนั่นเอง

พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคลเมื่อกลับมาถึงกรุงเทพฯ ได้ประทานให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์สยามไทม์ เกี่ยวกับเรื่อง ที่พระองค์ท่านได้พบปะสนทนากับ ท่านปรีดีฯ มีความตอนหนึ่งว่า

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร
เสด็จเยี่ยมที่บ้านพัก Antony ประเทศฝรั่งเศส พ.ศ.๒๕๑๙

“ฉันไปยุโรปเมื่อต้นฤดูร้อนเมษายนที่แล้ว ผ่านกรุงปารีสก็ได้แวะเยี่ยม หลวงประดิษฐ์ฯ (ท่านปรีดิฯ) ในฐานะเพื่อนฝูงที่เคยชอบพอกัน ตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นนักเรียนที่ประเทศฝรั่งเศส”

พระองค์ท่านได้ตรัสต่อไปว่า “เมื่อเรา ทั้งสองพบกันครั้งแรกหลังจากที่เราไม่ได้พบกันมา ๒๓ ปี จึงได้ถามไถ่ทุกซอกซอกของกันและกันอยู่พักใหญ่ แล้วหลังจากนั้นก็ชวนไปร่วมรับประทานอาหารกันที่ภัตตาคารแห่งหนึ่ง เพื่อรำลึกถึงความหลังเมื่อครั้งเป็นนักเรียนด้วยกันและสนทนากันในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเพื่อนรักเมื่อครั้งปฐมวัย เป็นเวลาถึง ๕ ชั่วโมง”

“ว่ากันในฐานะเพื่อนฝูงแล้ว หากจะไม่นิยมพบปะกันเมื่อมีโอกาสก็ออกจะใจจืดใจดำ มากเกินไป” พระองค์ชายใหญ่ปรารภให้ฟัง

เมื่อผู้สื่อข่าวทูลถามว่าขณะที่ทรงสนทนา

กับหลวงประดิษฐ์ฯ ท่านปรารภเรื่องจะกลับประเทศไทยหรือไม่ พระองค์ภาณุฯ ตรัสว่า

“เป็นธรรมดาที่คนไทยทุกคนเมื่อจากประเทศไปนาน ย่อมอยากกลับมาสู่กลิ่นไอของประเทศชาติของตน ส่วนหลวงประดิษฐ์ฯ จะกลับมาหรือไม่นั้นเป็นเรื่องของกฎหมายบ้านเมือง และก็เป็นเรื่องของคนไทยทั้งชาติด้วย ถึงแม้บางที่ผู้นำเพียง ๒-๓ คนจะกันมิให้หลวงประดิษฐ์ฯ กลับมา ซึ่งในฐานะเขาเป็นคนไทยคนหนึ่งก็จะเป็นบาปเวรอย่างหนัก โดยเฉพาะขณะนี้ หลวงประดิษฐ์ฯ อยู่ในปัจฉิมวัยแล้ว ย่อมต้องการที่จะกลับมาฝังกระดูกในบ้านเกิดเมืองนอนแน่ๆ”

ผู้สื่อข่าวได้ทูลถามว่า หลวงประดิษฐ์ฯ ในฐานะคุ้นเคยกับพระองค์ท่าน เป็นผู้มึนอุดมคติเพียงใด พระองค์เจ้าภาณุฯ ตรัสว่า

“หลวงประดิษฐฯ เป็นบุคคลหนึ่งที่รักชาติบ้านเมืองมาก ส่วนความรักและต้องการของหลวงประดิษฐฯ อาจไม่ถูกทางสำหรับคนอื่นก็ได้”

เกี่ยวกับความรู้สึกของพระบรมวงศานุวงศ์ ต่อโอกาสจะกลับมาตุภูมิของท่านปรีดิฯ พระองค์เจ้าภาณุฯ ให้ความเห็นว่า

“สำหรับความรู้สึกของคนอื่นนั้นตอบไม่ได้ แต่สำหรับความเห็นของฉันแล้วเห็นว่าหากหลวงประดิษฐฯ มีสิทธิ์สมบูรณ์ในทางกฎหมายและการเมือง ก็ควรกลับมาได้”

เกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจของชาติที่กำลังทรุดหนักอยู่ขณะนี้ พระองค์ชายใหญ่ให้ความเห็นว่า

“เป็นเรื่องที่จะต้องแก้ไขกันอีกมาก แต่จะเจาะจงให้หลวงประดิษฐฯ เป็นผู้แก้ไขหรือใครนั้น เป็นเรื่องที่ตอบไม่ได้”

ในปัญหาสุขภาพและความคิดเห็นของท่านปรีดิฯ พระองค์เจ้าภาณุฯ ให้ความเห็นว่า

“แม้อายุจะอยู่ในขั้นปัจฉิมวัย แต่หลวงประดิษฐฯ ก็ยังมีพละนาถายสมบุรณ์ดีมาก และยังมีมันสมองที่เฉียบแหลม มิได้หลงลืมไปจามวัย” พระองค์ท่านทรงย้ำในความรักชาติของท่านปรีดิฯ ต่อไปอีกว่า

“ขณะนี้ หลวงประดิษฐฯ ยังคงเป็นห่วงชาติบ้านเมืองอยู่มาก จะเห็นได้จากการที่ท่านได้สอบถามถึงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับประเทศไทยหลายประการ”

“แม้ หลวงประดิษฐฯ จะมีความคิดเรื่องการเมืองประการใดก็ตามที่ แต่ในเรื่องส่วนตัวฉันที่เคยร่วมรักใคร่กันมากก็ไม่เปลี่ยนแปลงและแม้ว่าใครจะเข้าใจว่า หลวงประดิษฐฯ เป็นคอมมิวนิสต์ก็ตามที่ ส่วนฉันเมื่อรู้อะไรมาก็พูดอย่าง

เปิดเผย และคนไทยคงเข้าใจว่าฉันไม่ใช่คอมมิวนิสต์แน่” พระองค์เจ้าภาณุฯ กล่าวในที่สุด

เมื่อเดือนพฤษภาคมที่แล้วพระราชวาระชั้นผู้ใหญ่จากกรุงเทพฯ มีพระเทพเมธาภรณ์ พระอุดมสารโสภณ พระครูประสิทธิ์สารโสภณ แห่งวัดเทพศิรินทราวาส และพระศรีสมโภชน์ แห่งวัดสังเวช ผู้ปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการสมเด็จพระสังฆราช ก็ได้ถือโอกาสไปเยี่ยมเยียนเจริญพรท่านปรีดิฯ ในเมื่อพระคุณเจ้าผ่านไปทางกรุงปารีส

ท่านเจ้าคุณพระอุดมสารโสภณผู้รับใช้ใกล้ชิดของท่านธมฺมวิทุกโกภิกขุ หรือที่คนทั่วไปรู้จักท่านในนามว่า “ท่านเจ้าคุณนอ” (พระยานรรัตนราชมานิต) แห่งวัดเทพศิรินทราวาสได้กรุณาเล่าให้ฟังว่า

“ครั้งนั้นนับเป็นครั้งแรกที่อาตมาได้พบเห็นตัวจริงท่านปรีดิฯ นับแต่ที่เคยได้ยินชื่อเสียงท่านมานานปี เมื่อพวกอาตมาพบท่านนั้น เห็นว่าท่านมีความปิติยินดีมากถึงกับน้ำตาคลอทีเดียว จากการสังเกตดูอาการกิริยาและวาจาพาที่ตลอดจนใบหน้าและนัยน์ตาของท่าน ก็เห็นแต่การแสดงออกซึ่งความอ่อนน้อมถ่อมตน ความบริสุทธิ์และความมั่นคงแห่งจิตใจของท่าน อันเป็นการตรงกันข้ามกับคำโฆษณาซุบซิบของบุคคลบางจำพวก อาตมาได้มอบพระเครื่องนาคปรกที่ท่านธมฺมวิทุกโก สวดอธิษฐานจิตและเสียมเรียบร้อยแล้วให้กับท่านหนึ่งองค์ รู้สึกว่าท่านพอใจมาก”

เมื่อกราบเรียนถามถึงสุขภาพและความ เป็นอยู่ของท่านปรีดิฯ ท่านเจ้าคุณอุดมฯ ได้กรุณาเล่าว่า

“สุขภาพของท่านสมบูรณ์และแข็งแรง ทำทางทะมัดทะแมงเหมือนกับคนที่อยู่ในวัยไม่

สนทนาธรรมกับท่านปัญญานันทภิกขุ ที่บ้านพัก Antony ประเทศฝรั่งเศส

เกิน ๖๐ ทั้งๆที่อายุของท่านทราบว่าเป็น ๗๐ กว่าไปแล้ว และรู้สึกว่าคุณจะมั่นคงต่ออุดมคติ แต่ก็เป็นผู้ที่รู้เท่าทันธรรมชาติ คือ พระไตรลักษณ์ ท่านจึงไม่ได้ยึดมั่นถือมั่นอยู่กับอดีต หากท่านอยู่กับปัจจุบัน ความรู้เท่าทันธรรมชาติ อาจเป็นยาวิเศษอย่างหนึ่งที่ทำให้ท่านสดชื่น ทะมัดทะแมงและแข็งแรงกว่าวัย ความเป็นอยู่ของท่านก็รู้สึกว่า จะเป็นอยู่อย่างง่ายๆ เหมือนชาวบ้านธรรมดาทั่วไป และบางทีอาจจะสมณะกว่าเสียด้วยซ้ำ ท่านปลุกกุฏิเล็กๆ หลังหนึ่งอยู่ทางหลังบ้านขนาดประมาณ ๖ ตารางเมตรสำหรับเป็นที่นั่งทำสมาธิและเขียนหนังสือ และหนังสือเล่มหนึ่งที่อยู่ในโครงการเขียนของท่านคือ *มหาสติปัญญาสูตร* ซึ่งจะเขียนเป็นภาษาอังกฤษ นับว่าท่านสนใจธรรมะพอๆกับความสนใจที่มีต่อบ้านเมือง”

ต่อคำถามถึงทรรศนะท่านปรีดิศ ที่มีต่อบ้านเมืองในขณะนี้ว่าเป็นประการใด ท่านเจ้าคุณอุดมฯ บอกว่า

“ท่านไม่ได้คุยเรื่องการบ้านการเมืองกับพวกอาตมา นอกจากท่านจะแสดงความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยที่ถือพาสปอร์ตของรัฐบาลไทยเท่านั้น”

เกี่ยวกับปัญหาการกลับมาสู่อ้อมกอดและไถ่ถอนของแม่พระธรณีไทย ท่านเจ้าคุณอุดมฯ ได้กรุณาถ่ายทอดทรรศนะท่านปรีดิศให้ฟังว่า

“เท่าที่อาตมาจับหางเสียงดูก็รู้สึกว่าท่านอยากจะกลับบ้านเกิดเมืองนอนเหมือนกัน แต่ถ้าหากว่าการกลับมาของท่านจะยังความไม่สบายใจ หรือเดือดร้อนใจให้กับคนอื่นแล้ว ท่านก็ไม่อยากจะทำ เพราะในชีวิตของท่าน

ท่านไม่อยากจะทำความเดือดร้อนให้กับใคร”

ท่านเจ้าคุณอุดมฯ ผู้สร้างพระเครื่องชุด “ท่านเจ้าคุณนอ” อันศักดิ์สิทธิ์ ได้กล่าวในที่สุดว่า

“ถึงแม้ว่าตัวท่านปรีดีฯ จะไม่ได้กลับมาในช่วงชีวิตนี้ แต่ความคิดของท่านจะต้องกลับมารับใช้ประเทศชาติอย่างแน่นอน”

ท่านอดีตเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงปารีส ไพโรจน์ ชัยนาม เมื่อมาถึงกรุงเทพฯ ภายหลังที่ท่านเกษียณอายุ ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์เกี่ยวกับ ท่านปรีดีฯ ดังข้อความที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น ฉบับประจำวันพุธที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๔ เดอะเนชั่นได้พาดหัวข่าวว่า “ท่านปรีดีได้รับความนิยมในกรุงปารีส” แล้วดำเนินเนื้อเรื่องต่อไปว่า

คุณไพโรจน์ ชัยนาม เอกอัครราชทูตไทยประจำฝรั่งเศส ซึ่งเพิ่งได้เดินทางกลับ ได้กล่าวเมื่อวานนี้ว่า ท่านปรีดี พนมยงค์ นักการเมืองไทย ผู้ลี้ภัยได้กลายเป็นบุคคลที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในกรุงปารีส ท่านมักได้รับการเปรียบเทียบกับนักเรียนไทยและอาคันตุกะชาวฝรั่งเศสเป็นอันมาก แต่ท่านทูตก็ไม่แน่ใจว่า คุณปรีดีฯ อายุ ๗๑ ปีผู้นี้ จะสามารถสร้างอิทธิพลเหนือผู้มาเยี่ยมเยียนได้มากนักน้อยเพียงใด

ท่านทูตบอกว่าเป็นไปไม่ได้ที่ ท่านปรีดีฯ ยังจะมีความทะเยอทะยานในทางการเมืองอยู่อีก เพราะท่านมีอายุมากแล้ว แม้จะมีนามัยสมบูรณ์ดีและมีจิตใจที่มั่นคงแข็งแรงก็ตาม

คุณไพโรจน์ กล่าวว่า “ส่วนท่านปรีดีฯ จะได้รับอนุญาตให้กลับประเทศไทยได้หรือไม่ ก็เป็นเรื่องแล้วแต่ทางรัฐบาล”

ท่านปรีดี และภรรยา คือ ท่านผู้หญิงพูนศุข เป็นบุคคลที่มีชื่ออยู่ในรายการเชิญของสถานเอกอัครราชทูตและท่านก็ได้รับเชิญมาในงานสถานทูตเป็นประจำ คุณไพโรจน์บอกว่า เมื่อเร็ว ๆ นี้ สองสามีภรรยาท่านนี้ก็ยังคงมาร่วมในงานเลี้ยงรับรองของสถานทูตที่จัดให้มีขึ้นเนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสวยราชย์ครบ ๒๕ ปี

ท่านทูตและท่านรัฐบุรุษอาวุโสได้พบปะกันเสมอๆ ภายหลังที่ท่านรัฐบุรุษอาวุโสได้อพยพจากปักกิ่งมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ปีกลายนี้ จากการสังเกตดู ท่านทูตเห็นว่า ท่านปรีดีฯ “ทำนองเดียวกับผู้ลี้ภัยชาวไทยอื่นๆ” คือ อยากมีสถานที่สำหรับพักผ่อนอยู่ที่นี้

คุณไพโรจน์บอกว่า นอกจากงานที่สถานทูตแล้ว ท่านอดีตผู้นำทางการเมืองผู้นี้ยังได้รับเชิญให้ไปร่วมงานชุมนุมต่างๆ ของนักเรียนไทยในภาคพื้นยุโรปและอังกฤษอยู่บ่อยๆ

ท่านผู้ลี้ภัย ซึ่งครั้งหนึ่งได้เคยเป็นสมาชิกชั้นสูงอยู่ในคณะราษฎรที่ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ.๒๔๗๕ ได้รับเอกสารและบัตรประจำตัวที่จำเป็นทุกอย่างจากรัฐบาลไทย ซึ่งเป็นการยืนยันถึงความเป็นพลเมืองไทยอย่างสมบูรณ์

หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ฉบับวันพุธที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๑๔ ก็ได้ลงบทสัมภาษณ์ท่านทูตไพโรจน์ฯ เช่นกัน โดยพาดหัวข่าวว่า “ท่านปรีดีมีสุขภาพดี” แล้วดำเนินเนื้อความว่า

“อดีตนายกรัฐมนตรี ปรีดี พนมยงค์ มีอนามัยแข็งแรงดี และมีชีวิตทางสังคมเป็นอย่างดีในหมู่นักเรียนไทย, ชาวฝรั่งเศส และวงการทูตในกรุงปารีส

ทั้งนี้ ด้วยการเปิดเผยของ ดร.ไพโรจน์ ชัยนาม เอกอัครราชทูตไทยประจำฝรั่งเศส ที่เพิ่งครบกระเชี่ยนอายุ ซึ่งเดินทางมาถึงท่าอากาศยานดอนเมืองวานนี้

คุณไพโรจน์ กล่าวว่า ดร.ปรีดี มีอนามัย แข็งแรงดี ทั้ๆที่มีอายุเข้าเขต ๗๐ ปีแล้ว “ท่านมาร่วมงานที่สถานเอกอัครราชทูตไทย ทุกครั้งที่มืงาน” คุณไพโรจน์กล่าวว่า ท่านปรีดี กำลังเขียนบันทึกความทรงจำ ซึ่งจะได้จัดพิมพ์ จำหน่ายโดยบริษัทอเมริกัน

คุณไพโรจน์กล่าวต่อไปว่า ดร.ปรีดีได้นำ วิทยานิพนธ์ของท่านเมื่อครั้งที่ท่านทำยื่นต่อ มหาวิทยาลัยปารีส เพื่อรับปริญญาด็อกเตอร์ ทางกฎหมายมาให้ดู วิทยานิพนธ์ของท่าน ปรีดี ฉบับนี้ ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่าง กว้างขวางในขณะนั้น แต่มาปัจจุบันนี้ รัฐบาล ฝรั่งเศส ได้แก้กฎหมายหลายอย่างตามข้อ เสนอแนะที่ ดร.ปรีดี ได้เขียนไว้ในวิทยานิพนธ์ ฉบับนั้น”

คุณไพโรจน์กล่าวว่า “คนไทยทุกคนย่อม อยากรับประเทศบ้านเกิดเมืองนอน ดร.ปรีดีก็ เช่นเดียวกัน ดร.ปรีดี เป็นคนไทยและถือหนังสือ เดินทางของไทย ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาอะไร”

นอกจากท่านปรีดีฯ จะกว้างขวางและได้ รับความนับหน้าถือตาอยู่ในวงการทูตนาา ประเทศที่ประจำอยู่ ณ กรุงปารีส ดังคำบอกเล่า ของอดีตท่านทูตไพโรจน์แล้ว ท่านปรีดีฯ ยังอยู่ใน ความสนใจและติดตามของผู้สื่อข่าวแห่ง สำนักข่าวต่างๆทั้งในไทยและเทศ

ก่อนหน้าที่ ประธานาธิบดี นิกสัน แห่ง สหรัฐอเมริกาจะไปเยือนสาธารณรัฐประชาชน จีน เมื่อต้นปี ๒๕๑๕ ผู้สื่อข่าวแห่ง ‘ทำเนียบ

ขาว’ คือ ทำเนียบของประธานาธิบดี สหรัฐ อเมริกา ได้มาพบ ท่านปรีดีฯ ที่บ้านพักชานกรุง ปารีส และได้แลกเปลี่ยนทรรศนะกันอย่าง กว้างขวาง และเมื่อผู้สื่อข่าวผู้นี้เดินทางกลับ ไปทำเนียบขาวแล้ว ก็ได้เขียนจดหมายมาถึง ท่านปรีดีฯ ความว่า

“ ดร.ปรีดี ที่รัก

เป็นความยินดีอย่างยิ่งในการพบท่านที่ บ้านของท่านระหว่างกรมาเยือนฝรั่งเศส เมื่อเร็ว ๆ นี้ของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ารู้สึกคุณค่า อย่างแน่นอนต่อโอกาสที่ได้เจรจากับท่านถึง ประสพการณ์ของท่าน ทรรศนะต่อสถานการณ์ของโลกและความเป็นไปได้ที่จะโฆษณา เรื่องเหล่านั้นใน นิตยสาร ‘ไลฟ์’

ข้าพเจ้าพึงพอใจที่จะได้เห็นแนวทาง และการเริ่มต้นงานเกี่ยวกับชีวประวัติของท่าน และใคร่จะได้เห็นความสำเร็จบริบูรณ์แห่งการ งาน อันเป็นประวัติศาสตร์อันสำคัญนี้

ข้าพเจ้าได้สนทนากับ มร.มิลตัน ฮอว์เชฟ สกี หัวหน้าสำนักงานปารีสแห่งนิตยสาร ‘ไลฟ์’ ถึงการสนทนาของเราและเขาจะติดต่อกับท่าน

ในฐานะนักศึกษาเรื่องประเทศไทยมา ช้านานและความพยายามของท่านที่จะนำ สันติภาพและความเจริญก้าวหน้าสู่ประเทศ ของท่าน ข้าพเจ้าเห็นว่าการพบระหว่าง เราเป็นการบำรุงใจอย่างยิ่ง และหวังว่าเราจะ ดำเนินต่อไปในการพบปะกันบางครั้งบางคราว

ขอใจการต้อนรับโอบอ้อมอารีของท่าน

ผู้ซื้อตีค้ของท่าน

เจอร์โรลด์ แอล เซกเคอร์

ผู้สื่อข่าวทำเนียบขาว”

ก่อนที่ผู้สื่อข่าวแห่งทำเนียบขาวจะมาพบท่านปรีดีฯ และเขียนจดหมายมาถึงท่านดังกล่าวแล้ว ผู้สื่อข่าวแห่งสำนักข่าว เอ.เอฟ.พี. ประจำกรุงปารีสได้ไปสัมภาษณ์ท่านเกี่ยวกับที่ประธานาธิบดีนิกสัน จะไปเยือนปักกิ่ง ดังข้อความในโทรเลขของ เอ.เอฟ.พี. ที่กระจายข่าวไปทั่วโลกดังนี้

ปารีส, ๒๘ กรกฎาคม (เอ.เอฟ.พี.) อดีตผู้สำเร็จราชการและอดีตนายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทย ปรีดี พนมยงค์ ได้แถลงต่อผู้แทนแห่ง เอ.เอฟ.พี. วันนี้ที่ถูกถามระหว่างสัมภาษณ์ โดยเฉพาะถึงการเยือนปักกิ่งของ ประธานาธิบดีนิกสัน ที่มีขึ้น

“ข้าพเจ้าเชื่อความจริงใจของผู้นำเงินในการคงอยู่ด้วยกันอย่างสันติระหว่างประเทศที่มีระบบการเมืองต่างกัน แต่ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าประธานาธิบดีนิกสัน มีความจริงใจเช่นเดียวกันหรือไม่ เพราะเขาตกเป็นเชลยแห่งความคิดรุกรานมาช้านาน แน่นนอน, การเยือนนี้ก่อให้เกิดก้าวหนึ่งไปข้างหน้าและเป็นสิ่งที่ดี ถ้า ประธานาธิบดี นิกสัน เป็นผู้เห็นแก่สภาพแท้จริงก็เป็นวิธีเดียวที่จะคลี่คลายตันในปัญหา

ที่ยากแค้น คือ การไปพบผู้นำเงิน แต่จะต้องคอยระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งบางทีอาจนานหน่อยที่จะได้ผลในการพบปะกันนั้น”

นายปรีดี พนมยงค์ ถูกโค่นล้มเมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๗ โดยรัฐประหารนำโดยจอมพล ปิบูลสงคราม ซึ่งถือเอาอำนาจตั้งแต่ครั้งกระนั้น ครั้นแล้วนายปรีดีได้ไปลี้ภัยการเมืองในขณะแรกที่สิงคโปร์ ต่อมาก็ไปอยู่ปักกิ่งเป็นเวลา ๒๒ ปี เขาได้มาถึงปารีส ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๗๐ เขาได้อยู่ในฐานะผู้ลี้ภัยการเมือง ณ บ้านพักชานกรุงปารีสด้านใต้ คือ อองโตนี ซึ่ง

เขาได้อยู่กับภรรยาและบุตร

เมื่อถูกถามถึงความสัมพันธ์หรือการติดต่อซึ่งเขาสามารถมีได้ที่ปารีส นายปรีดี พนมยงค์ เน้นถึงการที่เขามิได้ทำการเคลื่อนไหวทางการเมืองก็กล่าวเพิ่มเติมว่า “ข้าพเจ้ารักษาความสัมพันธ์ฉันมิตรอยู่เสมอมากับสถานเอกอัครราชทูตแห่งสาธารณรัฐของราษฎรจีนและสถานผู้แทนทางการทูตของสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม ข้าพเจ้าได้รับเชิญไปในงานรับรองของเอกอัครราชทูตไทย และได้รับเชิญให้ไปอังกฤษ ข้าพเจ้าก็ได้ไปตาม คำเชิญนั้น”

เมื่อถูกร้องขอให้ชี้แจงถึงการดำเนินชีวิตปัจจุบัน นายปรีดี พนมยงค์ ตอบว่า “ข้าพเจ้าได้รับบำนาญเล็กน้อยจากรัฐบาลไทย ข้าพเจ้าขายบ้านที่กรุงเทพฯ และด้วยการอนุญาต ของธนาคารชาติแห่งประเทศไทย ข้าพเจ้า ได้นำเงินที่ขายได้นั้นมาซื้อบ้านนี้ในนามของ ภรรยา ข้าพเจ้า”

“ขณะนี้ข้าพเจ้าเตรียมเขียนบันทึกความทรงจำเพื่อการดำรงชีพ จะมีการพิมพ์ ๒ ชุด ชุดหนึ่งเป็นภาษาไทย อีกชุดหนึ่งเป็นภาษาอังกฤษ ชื่อเรื่องว่า ‘รัฐ ผู้สำเร็จราชการและนายกรัฐมนตรีแห่งสยาม’ ข้าพเจ้าติดต่อกับสำนักพิมพ์อังกฤษและอเมริกัน”

เมื่อถูกถามถึงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ปัจจุบันในแหลมอินโดจีนและในประเทศไทย โดยเฉพาะภายหลังที่ประธานาธิบดีนิกสันประกาศเยือนปักกิ่ง อดีตนายกรัฐมนตรีแห่งประเทศไทยตอบว่า “ในประเทศเรามีการคาดคะเนปะปะกันมาก ที่ข้าพเจ้าเห็นว่ามิได้มีเหตุผลน้อยในส่วนที่เกี่ยวกับเวียดนาม ข้าพเจ้าเชื่อว่าชาวเวียดนามมีความจริงใจเหมือนกัน สิ่งที่

พวกเขาปรารถนาคือ สันติภาพและการฟื้นฟูสถาปนาประเทศ ในการเจรจานั้น เบื้องต้นเราจะต้องค้นหาว่าอะไรเป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่ตกลงกันได้ ขอให้ดูตัวอย่างการริเริ่มของนายปีแอร์ มงเตสฟร็องส์ (ในการประชุมเยเนวาว่าด้วยอินโดจีน แห่ง ค.ศ. ๑๙๕๔) นั้นเป็นการกระทำที่กล้าหาญ เพราะการยอมรับความผิดพลาดที่แล่วมาของรัฐบาลมิใช่เป็นการเสียเกียรติ และประเทศฝรั่งเศสก็ถอนตัวออกได้ด้วยเกียรติภูมิอันยิ่งใหญ่ ถ้าชาวอเมริกันดำเนินตามวิธีเจรจาที่ฝรั่งเศสดำเนินกับชาวเวียดนาม สันติภาพก็จะพึงบังเกิดขึ้น”

สำหรับผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์จากประเทศไทยก็ได้เดินทางไปพบท่านปรีดีฯ ที่ซานกรุงปารีสมาแล้วหลายคน ในจำนวนนี้มี สัมฤทธิ์ อินทบัณฑิต ผู้สื่อข่าวพิเศษของหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น และ น.อ.ศิริ พงศาทิ รม. อดีตทูตทหารเรือประจำกรุงปารีส บรรณาธิการฝ่ายต่างประเทศของหนังสือพิมพ์สยามไทย

สัมฤทธิ์ อินทบัณฑิต ได้รายงานข่าวของเขาเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ท่านปรีดีฯ ในหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น ฉบับวันจันทร์ที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๑๔ โดยพาดหัวข่าวว่า

“ปรีดีว่า-ประเทศจีนพร้อมที่จะผูกมิตรกับไทย” แล้วดำเนินเนื้อข่าวต่อไปว่า

อดีตนายกรัฐมนตรี ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งขณะนี้พำนักลี้ภัยอยู่ในกรุงปารีส เชื่อว่าประเทศจีนคอมมิวนิสต์พร้อมที่จะสถาปนาความสัมพันธ์กับประเทศไทย

อดีตนายกรัฐมนตรีวัย ๗๑ ปี ได้บอกแก่ผู้สื่อข่าวเดอะเนชั่นในระหว่างการสัมภาษณ์เป็นเวลาประมาณ ๓ ชั่วโมง เมื่อต้นเดือนนี้ ณ

ที่พักของท่านเอง ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองปารีสออกไปประมาณ ๔ ไมล์ ท่านบอกว่า ถ้าหากประเทศไทย ‘ยุตินโยบายแข็งกร้าว’ ต่อประเทศจีนคอมมิวนิสต์ ก็จะไม่มีปัญหาอะไรเลยเกี่ยวกับการสถาปนาความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศทั้งสอง

ท่านกล่าวว่า “ผมอยู่ในกรุงปักกิ่งมานานพอควร และมีความสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่ชั้นสูงของจีนคอมมิวนิสต์เป็นอย่างดี” -ผมอาจกล่าวได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมขึ้นอยู่กับเจตนาไม่ว่าจะเป็นเจตนาดีหรือเจตนาร้าย

“ถ้าหากประเทศไทยมีเจตนาดีกับเขาแน่นอน เขาก็ย่อมสนองตอบด้วยดี อ้ายเรื่องที่ว่าแล้วก็ขอให้แล้วกันไป ผมไม่เชื่อว่าจะมีปัญหาอะไรกับประเทศจีนคอมมิวนิสต์ ผมคิดว่ามันเป็นของประเสริฐที่บุคคลสองคน ซึ่งเคยทะเลาะกันนั้น สามารถหันมาประสานรอยร้าวกันได้”

ท่านปรีดี ผู้ได้จากประเทศไทยไปกว่า ๒๐ ปี ภายหลังรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ ได้ไปขอลี้ภัยอยู่ในกรุงปักกิ่ง และได้ออกจากจีนแผ่นดินใหญ่เมื่อประมาณ ๒ ปี มาแล้ว มาพำนักในกรุงปารีส

นักการเมืองผู้มีชื่อเสียงท่านนี้ได้ให้คำแนะนำว่า ประเทศไทยควรรู้จักดำเนินนโยบาย ‘ยืดหยุ่น’ เพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติ

เมื่อถามถึงการลี้ภัยในอินโดจีน ท่านปรีดีกล่าวว่า มันเป็นปัญหาภายในของแต่ละประเทศในแหลมอินโดจีน

“เราไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับใคร ควรปล่อยให้เขาแก้ปัญหาของเขาเอง เพราะถ้าเราเข้าสอดแทรกด้วย เขาก็ย่อมจะสอดแทรกเรา เข้าให้มั่ง”

“เราควรดูจากตัวอย่างในอดีตที่พระบาท

สมเด็จพระจุลจอมเกล้า รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงกระทำไว้ในสมัยนั้น ไทยเราดำเนินนโยบายเป็นกลาง แล้วก็นำประเทศชาติรอดมาได้ เพราะมีการถ่วงดุลแห่งอำนาจกันอยู่”

“เราต้องยอมรับว่าในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านทั้งหลายตกอยู่ใต้อำนาจของประเทศมหาอำนาจต่างชาตินั้น พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ สามารถช่วยให้ประเทศไทยรอดพ้นจากอำนาจของระบบจักรวรรดินิยมได้ ก็เพราะพระองค์ทรงดำเนินนโยบายยึดหยุ่นนี่เอง”

“และเมื่อใดเราดำเนินนโยบายนอกแนวทางที่พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงวางไว้ เมื่อนั้นเราก็จะประสบกับความยุ่งยากทุกคราวไป ดังกรณีที่เราเข้าข้างฝ่ายญี่ปุ่นในระหว่างสงครามโลก ครั้งที่ ๒ เป็นต้น”

ท่านปรีดีฯ คัดค้านอย่างแข็งขันต่อทฤษฎีที่ว่าประเทศหนึ่งควรจะไปทำสงครามสู้รบนอกดินแดนประเทศตนดีกว่าทำในประเทศตน โดยจัดส่งกองทัพออกไปทำการสู้รบกับผู้ที่เชื่อได้ว่าเป็นศัตรูของตนในดินแดนของประเทศนั้น

ท่านว่า “ข้าพเจ้ามิได้ศึกษาวิชายุทธการทางทหารมาก่อน แต่ข้าพเจ้าได้เคยอ่านตำหรับวิชาทางทหารมาหลายเล่ม แต่ก็ไม่เคยพบว่าใครได้รับรองความถูกต้องของทฤษฎีที่ว่านั้น”

“หากเราจะย้อนหลังไปดูประวัติศาสตร์ก็จะพบว่า ผู้ที่ส่งกองทัพออกไปทำการรุกรานและสู้รบนอกดินแดนประเทศของตนนั้น ในที่สุดมีแต่จะประสบกับความพราศัยย่อยยับทุกคราวไป ไม่ว่าจะเป็กองทัพของฮิตเลอร์หรือของนาโปเลียน”

เมื่อถามถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีที่ว่า เมื่อสหรัฐถอนกำลังทหารออกจากประเทศไทยอย่างสิ้นเชิงแล้ว จีนคอมมิวนิสต์ก็จะเข้า

มาแทนที่ถือประโยชน์เหนือคนไทย ท่านปรีดีกล่าววว่า :-

เราต้องรู้จักแยกแยะปัญหาให้ดี เรากำลังพูดกันถึงจีนประเภทไหน? จงดูคนจีน พ่อค้าในประเทศไทยเรา ทำไมเขาจึงร่ำรวยกันนัก ถ้าเราจะค้ากับประเทศจีน การค้าก็จะอยู่บนพื้นฐานของรัฐบาลต่อรัฐบาล ประเทศจีนมีงานแสดงสินค้าปีละ ๒ ครั้งทุกปี พ่อค้าต่างประเทศที่ไปชมงานแสดงสินค้า เมื่อเซ็นสัญญาการค้าก็เซ็นในนามของรัฐบาล รัฐบาลไทยอาจมอบหมายให้องค์การหนึ่งองค์การใดโดยเฉพาะก็ได้ ทำการค้ากับจีนคอมมิวนิสต์ ไม่ใช่ให้พ่อค้าเอกชนทำการค้า

ท่านปรีดี แนะนำว่า ประเทศไทยควรจะทำการค้ากับทุกประเทศ โดยไม่ต้องไปมัวพะวงอยู่กับเรื่องการเมืองของประเทศนั้น ๆ

เมื่อถามถึงเรื่องที่ประธานาธิบดีนิกสันมีโครงการจะไปเยี่ยมเยียนกรุงปักกิ่ง ท่านปรีดีกล่าวว่า : เพราะสหรัฐอเมริกาไม่สามารถเพิกเฉยต่อประเทศที่มีพลเมือง ๘๐๐ ล้านคนได้ เพราะนั่นหมายถึง ตลาดขนาดมหึมาทีเดียว

เกี่ยวกับปัญหาการกลับประเทศไทยของท่าน และเมื่อกลับไปแล้วท่านตั้งใจว่าจะทำอะไร ท่านปรีดีบอกว่า

“การกลับประเทศไทยเป็นความปรารถนาของผม แต่เมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมแล้วยังเป็นปัญหาอยู่ว่า ผมจะทำประโยชน์ให้แก่ประเทศได้มากเพียงใด หากผมกลับไปแล้ว มีบุคคลเป็นอันมากที่ปรารถนาดีต่อผม แต่ก็ยังมีบุคคลอีกหลายคนเหมือนกันทั้งที่เป็นชาวต่างประเทศและข้าราชการของรัฐบาลไทยปัจจุบัน แนะนำว่า ผมยังไม่สมควรกลับบ้านเกิดเมืองนอนในระยะนี้ แต่สำหรับผมเองนั้น ผมเห็นว่า

ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ตาม ผมยอมรับใช้ประเทศชาติได้เสมอ”

เมื่อถูกถามถึงสุขภาพ ความเป็นอยู่และชีวิตประจำวันของท่าน ท่านปรีดิฯ ชี้แจงว่า

“ผมได้ขายบ้านของผมในกรุงเทพฯ ไปแล้วก็ได้ซื้อบ้านหลังหนึ่งในกรุงปารีสนี้ ปัจจุบันนี้ผมมีรายได้อยู่ ๒ ทาง คือ เงินบำนาญของผมที่ส่งมาจากกรุงเทพฯ เดือนละ ๓,๖๕๓ บาท ซึ่งเงินจำนวนนี้นับว่าเล็กน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับค่าครองชีพในกรุงปารีส ด้วยเหตุนี้ผมจึงจำเป็นต้องทำมาหาเลี้ยงชีพอีกทางหนึ่ง ด้วยการเขียนหนังสือขายแก่ชาวฝรั่งเศส ที่นี่และชาวอเมริกันที่เขาสนใจ ผมได้เขียนหนังสือเสร็จไปแล้ว ๒-๓ เล่ม ซึ่งสำนักพิมพ์เขากำลังจัดพิมพ์อยู่ในจำนวนนี้มีอยู่เล่มหนึ่งซึ่งผมเขียนขึ้นเป็นภาษาไทยให้ชื่อว่า ‘ความเป็นอนิจจังของสังคม’ และทางมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด(สหรัฐอเมริกา) ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษ และกำลังจัดพิมพ์อยู่ นอกจากนี้ ขณะนี้ผมกำลังเขียนบันทึกความทรงจำของผมอยู่ เพื่อนชาวอังกฤษของผมบางคนได้ แนะนำผมว่าควรจะเขียนขึ้นเป็นภาษาอังกฤษเพื่อจะได้สำนวนภาษาอังกฤษของผมเอง ทั้งๆที่ภาษาอังกฤษของผมก็ไม่ใคร่ดีนัก เขาบอกว่า ถ้าผมเขียนเป็นภาษาไทยแล้วให้คนอื่นแปล มันก็จะกลายเป็นว่า คนอื่นเขาเขียนขึ้น ด้วยเหตุนี้ ผมจึงเขียนบันทึกความทรงจำขึ้นเป็นภาษาอังกฤษ แล้วจะได้แปลเป็นภาษาไทยสำหรับท่านผู้อ่านที่เป็นคนไทยต่อไป ขณะนี้ ผมกำลังเร่งการเขียนอยู่ทุกวัน ผมจะลงมือเขียนต่อไปจนถึงตอนเย็น”

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของท่านกับรัฐบาลฝรั่งเศส ท่านปรีดิตอบว่า

“รัฐบาลฝรั่งเศสเขาไม่ได้เกี่ยวข้องอะไร

กับผม ทั้งผมก็ไม่เคยคิดและมีได้แสวงหาความช่วยเหลืออะไรจากรัฐบาลฝรั่งเศส รวมทั้งไม่เคยคิดจะทำอะไรให้กับรัฐบาลฝรั่งเศสด้วย

อย่างไรก็ดี ผมต้องขอบคุณ รัฐบาลฝรั่งเศสเป็นอย่างมากที่ได้แสดงน้ำใจกว้างขวางด้วยการออกวีซ่าให้ผมอยู่ที่นี้ได้ แต่ผมก็ขอเอาเกียรติเป็นประกันได้ว่า ผมไม่เคยและจะไม่แสวงหาความช่วยเหลือจากรัฐบาลต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศไหน นี่คือนิสัยที่ผมภาคภูมิใจ และยึดถือปฏิบัติตลอดมา”

(หมายเหตุของผู้สัมภาษณ์: ถึงแม้ว่าท่านปรีดิ จะได้รับความช่วยเหลืออะไรเป็นพิเศษจากรัฐบาลฝรั่งเศสก็ตาม แต่ท่านก็ได้รับการปฏิบัติอย่างบุคคลสำคัญจากรัฐบาลฝรั่งเศสและสถานเอกอัครราชทูตของประเทศต่างๆที่อยู่ในกรุงปารีส ในระยะ ๒ ปีที่ล่วงมาแล้ว ท่านได้รับการเชื้อเชิญจากแหล่งต่างๆตลอดมาที่ท่านอยู่ในกรุงปารีส)

เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับนักเรียนไทยและคนไทยอื่นๆอย่างไรบ้าง ท่านชี้แจงว่า

: “จริงทีเดียว มีคนไทยหลายคนได้มาเยี่ยมเยียนผม รวมทั้งบุคคลที่กำลังอยู่ในคณะรัฐบาลปัจจุบันนี้ด้วย เช่น คุณณัด คอมมันด์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและคุณสง่า กิตติขจร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศก็ได้เคยมาเยี่ยมเยียนผมในระหว่างแวงกรุงปารีส บรรดานักเรียนไทยในปารีสและยุโรป ก็พากันมาเยี่ยมเยียนผมเป็นประจำ เรารับประทานอาหารกลางวันร่วมกันทุกสัปดาห์”

(หมายเหตุของผู้สัมภาษณ์: ในระหว่างที่สัมภาษณ์อยู่นี้ มีคณะนักเรียนไทยจากสหรัฐอเมริกาขอเข้าพบท่านปรีดิ เพื่อเชื้อเชิญท่านไปพบปะ และกล่าวคำปราศรัยแก่นักเรียนไทยในสหรัฐอเมริกา

นักเรียนไทยในสหรัฐอเมริกาเหล่านี้ถึงกับลงทุน
บริจาคเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางและระหว่าง
พำนักอยู่ในอเมริกาให้แก่ท่านด้วย รวมทั้งรับปาก
จะติดต่อกับกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐ เพื่อ
ให้ความอารักขาแก่ท่าน)

สำหรับคำเชื้อเชิญดังกล่าวนี้ ท่านปรีดี
กล่าวว่า: “ผมขอขอบคุณนักเรียนไทยเหล่านั้น
เป็นอย่างมากที่ได้กรุณาเชื้อเชิญผมมา ผมขอ
น้อมรับเจตนาดีของพวกเขาและจะพิจารณา
การเดินทางเมื่อถึงโอกาสอันเหมาะสมครั้น”

ท่านปรีดี กล่าวต่อไปว่า “มร.เคนเนธ ที.
ยัง อดีตเอกอัครราชทูตอเมริกันประจำประเทศ
ไทย ซึ่งเคยผ่านการศึกในประเศจีนได้เคย
มาติดต่อกับผมและเคยเชิญผมไปสหรัฐอเมริกา
ท่านบอกกับผมว่า ถ้าผมรับคำเชิญไปสหรัฐ
อเมริกาแล้ว ผมจะได้รับอนุญาตให้พูดทุกสิ่ง
ทุกอย่างได้ตามต้องการ แต่ผมก็ยังไม่พร้อม
ที่จะไปในขณะนี้”

น.อ.ศิริ พงศทัต ร.น. ได้รายงานข่าว
ซึ่งภาณาท่านรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ไว้
ในหนังสือพิมพ์สยามไทม์ ฉบับประจำวันที ๑
พฤษภาคม ๒๕๑๔ มีเรื่องราวที่น่าสนใจและมี
คุณค่าต่อการดำเนินวิเทศบายของประเทศ
ไทยอย่างยิ่ง ถ้าหากว่าผู้มีอำนาจในบ้าน
เมืองของเราจะให้ความสนใจต่อทัศนะของท่าน
ตั้งแต่บัดนั้น

น.อ.ศิริ พงศทัต อดีตผู้ช่วยทูตทหารเรือ
ประจำกรุงปารีส ได้เรียนถามถึงปัญหาการ
รับรองสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเด็น
แรก ซึ่งท่านปรีดีได้ให้ทัศนะว่า

“จนผืนแผ่นดินใหญ่มีประชากรถึง ๘๐๐
ล้านคน เราไทยเป็นชาติเอกราชมาตั้งหลาย
ร้อยปี ควรจะใช้ดุลยพินิจของตนเองบ้าง ไม่ควร

จะตามกันใคร ดูชาติเล็กๆที่เกิดขึ้นใหม่ซี ทำไม
เขาจึงตัดสินใจโดยไม่ต้องรับบัญชาจากใคร
ทั้งนี้ เพราะเขาคำนึงถึงผลประโยชน์ทางการ
เมืองและการเศรษฐกิจแห่งชาติของเขาเป็น
เรื่องสำคัญ”

ต่อปัญหาเรื่องการรับรองสาธารณรัฐ
ประชาชนจีนจะเกิดผลสะท้อนสู่ชาวจีนใน
ประเทศไทยเพียงใดหรือไม่ ท่านปรีดีชี้แจงว่า

“พวกชาวจีนในเมืองไทยส่วนใหญ่เป็น
พวกทำมาหากิน และมีความผูกพันทางด้าน
จิตใจอยู่กับผืนแผ่นดินใหญ่ เพราะญาติพี่น้อง
ของเขาส่วนใหญ่ก็อยู่ที่นั่น และอย่าลืมว่าทัศนะ
ของจีนใหม่กับจีนเก่านั้นย่อมแตกต่างกัน ดังนั้น
การที่เราจะกล่าวว่า คนจีนในเมืองไทยจะกำเริบ
นั้นย่อมฟังไม่ขึ้น เป็นการกล่าวเกินเหตุ”

เกี่ยวกับการติดต่อทางการค้ากับจีนแผ่นดิน
ใหญ่ จะเป็นผลดีแก่ไทยเราแค่ไหน เพียงใด
ต่อปัญหานี้ ท่านปรีดีชี้ให้ทัศนะว่า

“ถ้าเราค้าขายกับเขาเป็นทางการ โดย
อาศัยบริษัทมหาชนซึ่งมีรัฐบาลเป็นประกันใน
ด้านความซื่อสัตย์และคุณภาพสินค้า ก็ย่อมจะ
ดีกว่าปล่อยให้มีการลักลอบสินค้าเถื่อนจาก
จีนใหม่เข้าเมือง โดยที่รัฐต้องสูญเสียรายได้ไป
เป็นจำนวนหลายสิบล้านบาทต่อปีเพราะถ้าเปิด
การค้ากันโดยตรงแล้ว รัฐก็มีโอกาสเก็บภาษี
ศุลกากรได้เต็มที่”

น.อ.ศิริฯ ได้เรียนถามถึงเหตุผลที่ท่าน
ปรีดีฯ เดินทางออกจากสาธารณรัฐประชาชน
จีน ซึ่งท่านปรีดีฯ ได้ให้ความกระจ่างในประเด็น
นี้ว่า

“มีคนอยากทราบว่ ทำไมผมจึงเดินทาง
ออกจากประเทศจีน บางทีก็สงสัยว่าผมขัดใจ
กับคณะผู้นำจีนใหม่ แต่ความจริงเป็นเพราะ

ท่านปรีดี พนมยงค์ เข้าเยี่ยมคำนับ ประธานเหมาเจ๋อตง ที่กรุงปักกิ่ง พ.ศ.๒๕๐๘

เขาเห็นใจผมที่จากบ้านเมืองมา ๒๐ ปีเศษ แม้แต่ท่านประธานเหมาเองเคยถามผมว่า ไม่คิดถึงบ้านบ้างเลยหรือ เห็นจากบ้านเมืองมานาน ตัวท่านเองได้รับเชิญไปเยือนโซเวียตเพียง ๓ เดือน คิดถึงบ้านใจแทบขาด ผมตอบว่า คิดถึง ครั้นเมื่องานวันชาติจีนใหม่ ผมได้รับเชิญไปร่วมในงานด้วย พบนายกรัฐมนตรีโจว เอินไหล ท่านถามว่า ผมอยากจะไปเที่ยวไหนบ้าง ผมตอบว่า ผมท่องเที่ยวไปทั่วประเทศจีนรวมทั้งเขตที่คนเผ่าไทยอยู่ด้วย ผมจึงอยากจะไปสแกนดิเนเวีย เพราะไม่เคยไป หากจะไปอยู่ปารีสได้ก็จะเป็นการดี จะได้มีโอกาสพบครูบาอาจารย์และมิตรสหายที่ร่วมสำนักเดียวกันมา เพราะเหตุนี้แหละครับที่ผมออกเดินทางมาพำนักในประเทศฝรั่งเศส”

“อันที่จริงผมคิดว่า อาจารย์คิดถูกแล้วว่า มาอยู่ฝรั่งเศส เพราะนอกจากจะเป็นประเทศประชาธิปไตยแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางการเมือง

ของโลกในปัจจุบัน” น.อ.ศิริขันธ์ให้ความเห็น และเรียนสัมภาษณ์ท่านถึงผู้ที่มาเยี่ยมเยียน ท่านปรีดีฯ ชี้แจงว่า

“มีกลุ่มฝ่ายซ้ายใหม่ของสหรัฐที่ต้องการให้ผมมีส่วนในการเจรจาสันติภาพเวียดนามและนายเคนเนดี ที. ยัง อดีตเอกอัครราชทูตอเมริกากับประจำประเทศไทย ท่านผู้นี้สำเร็จจากมหาวิทยาลัยซุนยัตเซ็น ซึ่งชำนาญในกิจการประเทศจีนมาก ก็ได้มาคุย และเชิญผมให้ไปเล็กเซอร์ทัวรีในมหาวิทยาลัยต่างๆทั่วสหรัฐ แต่ผมได้ตอบปฏิเสธไป เพราะกำลังเขียนบันทึกความจำอยู่ และความปลอดภัยในสหรัฐก็ยังมีไม่มากพอ ผมทราบว่าทั้งฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวาของสหรัฐพอใจในการที่ผมมาอยู่ในปารีส เพราะสถานที่ประชุมสันติภาพเวียดนามตั้งอยู่ปารีส และผมคุ้นเคยกับฝ่ายเวียดนามเหนือและรู้จักท่านฟามวันดงนายกรัฐมนตรีเวียดนามเหนือเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ผมยังได้รับเชิญ

ไปในงานวันชาติของจีนใหม่และของเวียดนาม
เหนือบางโอกาส”

“ท่านอาจารย์ คงจะคุ้นเคยกับอดีต
ประธานาธิบดีโฮจิมินห์เป็นอย่างดี” น.อ.ศิริฯ
เรียนถาม

“ท่านโฮจิมินห์เคยบวชเป็นพระภิกษุและ
เคยมาพำนักในประเทศไทย” ท่านปรีดิฯ ชี้แจง
และกล่าวต่อไปว่า “ท่านได้แสดงความขบใจ
รัฐบาลไทยหลังสงครามที่มีส่วนสนับสนุนการก่
เอกราชของเวียดนาม และยังรำลึกถึงบุญคุณ
ของชาวไทยสมัยนั้นอยู่เสมอ ครั้งหนึ่งผมเดิน
ทางโดยเครื่องบินไปเยือนเวียดนามเหนือ พอ
เครื่องบินร่อนลงที่सानอย รู้สึกตกใจที่เขาจัด
ตั้งกองเกียรติยศรับค่านับผมอย่างไม่คาดคิด
มาก่อน”

น.อ.ศิริฯ ได้เรียนถาม ท่านปรีดิฯ ต่อไป
อีกว่า ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อคำสัมภาษณ์
ของประธานาธิบดีนิกสัน เมื่อวันที่ ๑๖ เดือนนี้
ว่า สหรัฐจะลงมติให้จีนแผ่นดินใหญ่มีที่นั่งใน
คณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติ แต่จะลง
มติคัดค้านไล่จีนไต้หวันออกจากสหประชาชาติ
ท่านปรีดิฯ ให้ทัศนะว่า

“คำสัมภาษณ์ของ ประธานาธิบดีนิกสัน
แสดงให้เห็นที่อ่านคำสัมภาษณ์ของท่านผู้นี้ในครั้ง
ก่อนไม่เข้าใจได้มีความเข้าใจดีขึ้นโดยเฉพาะ
คนไทยเราส่วนมากที่ใช้ความคิดอย่างสามัญ
สำนึกตามธรรมดาก็สามารถเข้าใจได้ คุณคง
จำได้ว่า คุณเคยมาถามผมและเคยร่วมกับผู้
แทนหนังสือพิมพ์บางฉบับ มาถามผมถึงคำ
สัมภาษณ์ของ ประธานาธิบดีนิกสัน ครั้งก่อน ว่า
สหรัฐอเมริกาสงสนับสนุนให้สาธารณรัฐแห่ง
ราษฎรจีนมีที่นั่งในสหประชาชาติ แต่ถ้าจะขับ
ไต้หวันออกไปแล้ว จะยืนยันให้ได้เสีย ๒ ใน ๓

ผมก็ได้บอกกับคุณว่า วิธีการปฏิบัติเช่น
นั้นจะทำได้อย่างไร และให้ข้อสังเกตแก่คุณว่า
การอ่านคำสัมภาษณ์ทางการทูตนั้น ต้องมอง
ถึงวิธีปฏิบัติที่จะเป็นไปได้ อีกทั้งต้องอ่านได้
บรรทัดและให้ข้อสังเกตว่า สหรัฐสนับสนุนจีน
ไต้หวันมาช้านาน ดังนั้น พอขึ้นต้นเปลี่ยนท่าที่
ก็ยากที่นิกสันจะพูดอย่างขวานผ่าซากว่า ต่อไป
จีนจะสนับสนุนสาธารณรัฐแห่งราษฎรจีน และ
จะปล่อยให้ไต้หวันดำเนินไปตามยถากรรมเกิด
นิกสัน จึงพูดเป็นจังหวะๆ เมื่อคุณได้มาถาม
ความเห็นเกี่ยวกับคำสัมภาษณ์ นิกสัน จังหวะ
แรก ผมก็ตอบคุณว่าให้สังเกตต่อไปเถิด ไม่
ช้าก็จะลงเอยที่สาธารณรัฐแห่งราษฎรจีน ได้ที่
นั่งคณะมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติ มิใช่
จะได้ที่นั่งอย่างสมาชิกสามัญทั่วไป ซึ่งเท่ากับ
เป็นการกำจัดไต้หวันไปในตัว ปัญหาขับไต้หวัน
ด้วยคะแนน ๒ ใน ๓ ก็ไม่มีทางจะเกิดขึ้นได้ ผม
ตอบเท่านี้ก็เห็นจะพอแล้ว ปล่อยให้เขาไว้ให้คุณ
คิดเอาเองบ้างว่า สภาพความเป็นจริงจะเป็น
อย่างไร ซึ่งเราจะต้องดำเนินวิเทโศบายให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

ต่อคำถามถึงว่า ไทยเราจะหวังพึ่งสหรัฐ
อเมริกาได้เพียงไหน แค่นี้ ท่านปรีดิฯ ตอบว่า

“ผมเคยให้คิดแก่เพื่อนไทยจำนวนไม่น้อย
ที่เคยมาพบผมว่าเราเป็นชาวพุทธจึงต้องปฏิบัติ
ตามคติของพระพุทธองค์ให้มัน พระพุทธเจ้า
ทรงสอนว่า *อดีตชาติ อดีตโนนาใด ตนของตน เป็น
ที่พึ่งแก่ตน* ชาติไทยอยู่รอดจากการเป็นเมือง
ขึ้นมาได้ในอดีต ก็ถือคตินี้เป็นหลัก คือ เราต้อง
พึ่งราษฎรไทยนี้เป็นหลัก ส่วนชาติอื่นก็เพียง
อาศัยได้บ้างเป็นอุปกรณ์เท่านั้น ศาสนา คริสต์
ก็มีคติว่า *‘ช่วยตนเองก่อน พระเจ้าจึงช่วยท่าน’*
ขอให้คุณตั้งสติศึกษาประวัติศาสตร์ให้ดีว่า ชาติ

อื่น ๆ นั้น เขาถือประโยชน์แห่งชาติของเขาเหนือ ความช่วยเหลือชาติอื่น ดังเช่น สหรัฐต้องประสบ ความยุ่งยากทางการเงินและการภายในหลาย อย่าง เขาก็ต้องช่วยตัวเองก่อน จะหวังให้ เขาทุ่มเท กำลังคน กำลังทรัพย์ มาช่วยไทยเรา อย่างไม่อันประดุนั้น ย่อมเป็นไปได้

คุณระลึกให้ดีกว่า สมัยก่อนนั้น เราพึ่ง ราษฎรไทยของเราเอง เรามีรายได้อย่างไร เรา ก็จ่ายตามควรแก่อัตภาพของเรา เราก็อยู่เป็น เอกราชมาได้ สมัยก่อนนั้นเราไม่เคยได้รับเงิน ช่วยเปล่าจากต่างประเทศแม้สตางค์แดงเดียว เรามีรายได้น้อยก็ใช้น้อยหน้อย ปีใดมีรายได้ มากเราก็ใช้มากหน่อย จริงอยู่ในสมัยก่อนเรา เคยกู้เงินจากต่างประเทศมาลงทุน อาทิ กู้มา สร้างทางรถไฟบ้าง สร้างชลประทานบ้าง ก็เป็น การกู้เพื่อส่งเสริมการผลิตและความสะดวกใน การขนส่ง แต่เราไม่เอาเงินของเขาเปล่า คือ เราเสียดอกเบี้ยให้ บางครั้งเสียดอกเบี้ยแพงไป เราก็เจรจาขอลดดอกเบี้ยเงินกู้ แต่สมัยปัจจุบัน ต่างประเทศมีวิธีการช่วยให้เปล่า ทั้งนี้ ก็เป็น ประโยชน์ ถ้าหากการช่วยนั้นไม่มีเงื่อนไข ทาง ตรงหรือทางอ้อมที่จะทำให้ชาติเรากลายเป็นลูก สมุนของเขาไป ฉะนั้นที่คุณถามว่าจะหวังพึ่ง สหรัฐได้เพียงใด คือเพียงที่เราเป็นตัวของเราเองตามพุทธวจนะดังกล่าวแล้ว และความ ช่วยเหลือนั้นจะต้องไม่ก่อให้เกิดเงื่อนไขที่ทำให้ เราตกเป็นสมุนของเขาไป”

เกี่ยวกับปัญหาวิเทโศบายของประเทศไทย ท่านปรีดีฯ ได้ชี้ให้เห็นว่า ทางที่ดีที่สุด คือ เจริญรอยตามพระพุทธเจ้าหลวง นั่นคือ เป็น มิตรกับทุกฝ่าย ท่านปรีดีฯ กล่าวว่า

“นโยบายที่ดีที่สุด คือ ความเป็นกลาง ไม่ เข้าข้างฝ่ายใด ถ้าเราหันไปดูพระพุทธเจ้า หลวง

(ร.๕) ก็จะเห็นว่าท่านได้ถือนโยบาย ทำนองนี้ ซึ่งเวลานั้นเราเรียกว่า Balance of Powers การเปลี่ยนแปลงการปกครองปี ๒๔๗๕ เป็น การเปลี่ยนแปลงภายใน ส่วนนโยบายต่างประเทศเรามีได้เปลี่ยนแปลง แต่เป็นการเสริม กำลังภายในให้นโยบายต่างประเทศสัมฤทธิ์ ผลยิ่งขึ้นและสามารถทำให้เราเลิกสิทธิพิเศษ ต่างๆได้ แต่คราวใดที่รัฐบาลเปลี่ยนแปลง นโยบายต่างประเทศ เข้าข้างฝ่ายใด ก็นำความ ยุ่งยากมาสู่ประเทศชาติทันที เช่น เมื่อครั้งมหา สงครามเข้าข้างญี่ปุ่น แต่ก็แก้ไขด้วยขบวนการ เสรีไทย”

ท่านปรีดีฯ ย้ำต่อไปอีกว่า

“ความเป็นกลางนั้นประเสริฐแน่ ขอให้ดู ตัวอย่างประเทศเนปาล ซึ่งมีระบอบกษัตริย์ และอยู่ติดกับประเทศจีน และประเทศอัฟกานิสถาน ซึ่งอยู่ติดกับจีนและโซเวียตก็ดี ก็ยัง รักษาความเป็นกลางไว้ได้”

ท่านปรีดีฯ ได้เคยกล่าวในการให้สัมภาษณ์ ว่าท่านจะอยู่ที่ไหนก็ตาม ไม่ว่าในประเทศไทย หรือนอกประเทศ แต่ท่านก็ยินดีและสามารถ ที่จะรับใช้ผลประโยชน์ของประเทศชาติและ มนุษยชาติได้เสมอ คำให้สัมภาษณ์ของท่าน ปรีดีฯ ดังกล่าวนี้นี้ไม่เกินเลยจากความจริง ท่าน ปรีดีฯ ได้มีส่วนในการเสริมสร้างสันติภาพของ ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และของโลกมาแล้ว ทั้ง อดีตและแม้ปัจจุบัน ทั้งที่ได้เป็นที่เปิดเผยมา แล้วและที่ยังไม่สามารถจะเปิดเผยได้ในขณะนี้ แต่อย่างไรก็ดี จากการเปิดเผยของนายสำเภา ศิริสัมพันธ์ ที่ได้ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ เดอะ เนชั่น ฉบับประจำวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๑๖ ก็เป็นพยานหลักฐานอันหนึ่งในการรับใช้ชาติ ของท่านที่สามารถจะเปิดเผยได้ในขณะนี้

มีบางคนกล่าวว่า ท่านปรีดิฯ ไม่ควรจะให้ช่องทางให้ความแนะนำหรือช่วยเหลือประการใดต่อรัฐบาลไทย ควรจะปล่อยให้รัฐบาลไทยเข้ารกเข้าพงไปเลย เพื่อแก้การทำลายความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลอย่างที่ท่านคง อภัยวงศ์ อดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เคยกระทำต่อทุกรัฐบาลในขณะที่พรรคของตนเป็นฝ่ายตรงข้าม

แต่ก็มีหลายคนเห็นว่า การกระทำของท่านปรีดิฯ ในการชี้ช่องทางให้ความแนะนำหรือช่วยเหลือบางประการต่อรัฐบาลไทยนั้น เป็นการกระทำที่ถูกต้องที่สอดคล้องกับฐานะของรัฐบุรุษอาวุโสแล้ว เพราะผลของการกระทำของรัฐบาลนั้นราษฎรเป็นผู้เสียหาย ถ้ารัฐบาลทำดีทำถูกราษฎรก็อยู่เย็นเป็นสุข แต่ถ้ารัฐบาลทำชั่วทำผิดราษฎรก็อยู่ร้อนนอนทุกข์ เพราะฉะนั้นผู้ที่มีความรักและปรารถนาดีต่อราษฎรอย่างท่านปรีดิฯ ก็ย่อมเป็นการสมควรแล้วที่จะไม่เพิกเฉยต่อการที่จะรับใช้มวลราษฎร ถึงแม้ว่าจะเป็น การปิดทองหลังพระก็ตาม และยิ่งกว่านั้น ในพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องท่านปรีดิฯ ขึ้นอยู่ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโสเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๔๘๘ นั้นก็ได้ บังคับว่า “ให้มีหน้าที่ช่วยปรึกษากิจการราชการแผ่นดิน เพื่อความวัฒนาถาวรของชาติสืบไป” และพระบรมราชโองการดังกล่าวก็ยังมีผลบังคับใช้อยู่จนกระทั่งบัดนี้

เดอเนซัน ได้พาดหัวข่าวคำเปิดเผยของ นายสำเภา ศิริสัมพันธ์ ว่า

“การขนย้ายผู้ลี้ภัยได้วางแผนเรียบร้อยแล้ว จะมีการขนย้ายวันละ ๓ เที้ยวจากอุดร” และแล้วเดอเนซันก็ได้ดำเนินเนื้อหาว่าต่อไปว่า “กลุ่มธุรกิจเอกชนได้พยายามที่จะให้ได้

รับอนุญาตในการขนย้ายผู้ลี้ภัยการเมืองชาวเวียดนาม (ญวนอพยพ) โดยใช้เครื่องบินโบอิง ๗๐๗ ขนย้ายจากอุดรธานีไปยังसानอย ได้ประมาณวันละ ๔๐๐-๕๐๐ คน”

นายสำเภา ศิริสัมพันธ์ กล่าวเมื่อวานนี้ว่าจะได้จัดซื้อเครื่องบินโบอิงจากบริษัทแพนแอม ในราคาลำละ ๓๐ ล้านบาท เพื่อใช้ดำเนินงานในเดือนพฤศจิกายนที่จะถึงนี้ ซึ่งจะเริ่มต้นขนย้ายผู้ลี้ภัยชาวญวน ๕ หมื่นคน

ทั้งๆที่รองนายกรัฐมนตรี ประภาส จารุเสถียร ได้กล่าวว่า การให้อนุญาตดังกล่าวนี้ ยังไม่ได้กำหนดจะให้แก่กลุ่มธุรกิจกลุ่มหนึ่ง กลุ่มใดก็ตาม แต่นายสำเภาฯ ก็ยังเชื่อมั่นว่า บริษัทการบินของเขาที่เพิ่งตั้งขึ้นใหม่คือบริษัท ยูไนเต็ดแอร์ทรานสปอร์ตแอร์ไลน์ จะเป็นผู้ได้รับอนุมัติให้เป็นผู้ขนย้าย

กลุ่มธุรกิจของนายสำเภาฯ กำลังรอคอยบันทึกของคณะรัฐมนตรีไทยที่จะส่งไปให้ เจ้าหน้าที่เวียดนามเหนือที่กำหนดจะเปิดประชุมกันในกรุงปารีสในสัปดาห์หน้า

ถ้าหากว่ารัฐบาลตกลงให้เรื่องนี้ดำเนินต่อไปได้ ก็เท่ากับว่ารัฐบาลได้เปลี่ยนแปลงในการยุติความร่วมมือระหว่างไทยกับอเมริกัน ในสงครามอินโดจีน และเป็นการยอมรับความตกลงของสหภาพชาติของประเทศทั้งสอง

สาส์นติดต่อกับรัฐบาลसानอย ซึ่งอดีต นายกรัฐมนตรี ปรีดิ พนมยงค์ ผู้ทำหน้าที่คนกลางในการเจรจาเป็นการส่วนตัวที่ท่านได้แปลออกมานั้น ได้ตั้งข้อสังเกตไว้สองประการ คือ

๑. เป็นการเคลื่อนไหว เพื่อยุติความร่วมมืออันไม่ชอบด้วยกฎหมายระหว่างสหรัฐอเมริกา กับไทยที่บำเพ็ญตนเป็นศัตรูกับราษฎรแห่งอินโดจีน

๒. เท่ากับเป็นการปฏิบัติตามเนื้อหาใน ความตกลงแห่งสหประชาชาติของประเทศทั้งสอง นายสำเภา ได้ปฏิเสธว่า ข้อสังเกตทั้งสอง ประการนี้ไม่ถือว่าเป็นข้อเรียกร้องหรือเงื่อนไข ที่จะบังคับรัฐบาลไทย

เชื่อว่าข้อสังเกตทั้งสองประการดังกล่าวนี้ เป็นท่าทีของ นายกรัฐมนตรี ฟามวันดง แห่ง เวียดนามเหนือ ที่ได้สั่งการต่อ นายโววันซุง เอก อัครราชทูตเวียดนามเหนือประจำกรุงปารีส ผู้ ซึ่งได้ทำการเจรจาทางการเมืองกับกลุ่มผู้ได้รับ มอบอำนาจฝ่ายไทยคือ นายวิจิตร ลูสิตานนท์ และนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งได้เปิดการเจรจากันเมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ศกนี้

นายสำเภา กล่าวว่า รัฐบาลไทยคงไม่ ลำบากใจที่จะให้คำตอบบริบูรณ์ เพราะรัฐบาลไทยก็ได้ปล่อยชาวญวนอพยพที่ถูกคุมขัง อยู่ทั้งหมดแล้ว พร้อมกันนั้นก็เปิดการเจรจา เพื่อถอนทหารอเมริกันออกจากประเทศไทย ด้วย นายสำเภา กล่าวว่า กลุ่มของเขาได้รับ อนุมัติจากรองนายกรัฐมนตรี จอมพลประภาส จารุเสถียร และการดำเนินการทุกขั้นตอนก็ได้ เรียบร้อยหรือกับคณะรัฐมนตรีแล้ว

นายสำเภา กล่าวต่อไปว่า ท่านปรีดีฯ ได้ ก้าวเข้ามาช่วยเหลือในการเจรจาครั้งนี้ ท่าน ได้กระทำไปในฐานะราษฎรไทยคนหนึ่ง ผู้ซึ่ง ต้องการจะรับใช้ประเทศชาติของตน สำหรับ นายวิจิตร ลูสิตานนท์ นั้น ครั้งหนึ่งเคยเป็น บุคคลผู้อยู่ใกล้ชิดของนายปรีดีฯ

เดอะเนชั่น ยังรายงานข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อีกคอลัมน์หนึ่ง ภายใต้หัวข้อเรื่องว่า 'ฮานอย กำลังรอดคอยคำตอบ' และดำเนิน เนื้อข่าวต่อไปว่า

เวียดนามเหนือได้ตอบสนองอย่างรวดเร็ว

ต่อกลุ่มธุรกิจที่เสนอขอขนย้ายชาวญวนอพยพ ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมานานหลายปี นาย สำเภาฯ ได้ยกย่องความสำเร็จครั้งนี้ว่า เป็น ผลจากการเจรจาของอดีต นายกรัฐมนตรี ปรีดี พนมยงค์ และประกอบกับความเคลื่อนไหว แห่งสันติภาพในอินโดจีน

นายสำเภา กล่าวว่า นายปรีดีฯ ได้รับความเคารพอย่างสูงจากบรรดาเจ้าหน้าที่ของ เวียดนามเหนือ เพราะว่าท่านเป็นผู้ให้ความ ช่วยเหลืออย่างสำคัญต่อการต่อสู้เพื่อกู้เอกราช ของเวียดนาม ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒

การประชุมครั้งแรกซึ่งเปิดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๑๖ ท่านปรีดีฯ ผู้ลี้ภัยการเมืองได้ เริ่มต้นด้วยการแนะนำกลุ่มผู้เจรจาอันประกอบด้วย อดีตรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง นายวิจิตร ลูสิตานนท์ ต่อ นายโววันซุง เอกอัครราชทูต เวียดนามเหนือประจำกรุงปารีส โดยท่านกล่าวว่า "นี่คือ คนสนิทของข้าพเจ้า ผู้ซึ่งได้ช่วย ข้าพเจ้าในการอำนวยความสะดวกงาน อภิวัตน์ของชาวเวียดนาม"

นายสำเภา กล่าวว่า กลุ่มของเขานี้ได้รับ อนุมัติจาก จอมพลประภาส จารุเสถียร เมื่อ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๑๖ ให้ทำการติดต่อกับ เวียดนามเหนือได้โดยตรง โดยจอมพลประภาส บอกว่า ขอให้ถือว่าการเจรจานี้เป็นการ 'ส่วนตัว' และ 'มิใช่ทางการ'

กลุ่มดังกล่าวได้กราบเรียนให้ท่านปรีดีฯ ทราบ ท่านจึงได้บอกให้จัดคณะบุคคลขึ้นเพื่อ เดินทางไปปารีสในทันที เพราะว่าเป็นระยะเวลา ที่ทูตเวียดนามเหนือประจำกรุงปารีส กำลังจะ เดินทางไปราชการที่ฮานอย

นายวิจิตรฯ และคณะได้ไปถึงกรุงปารีส เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน และในตอนบ่ายวันเดียว

กันนั่นเอง ท่านปรีดิฯ จึงได้โทรศัพท์นัดพบ นาย
ไววันซุง ทูตเวียดนามเหนือที่สถานทูต แต่
นายไววันซุง กลับตอบว่า ขอให้เขาไปพบท่าน
ปรีดิฯ ที่บ้านพักของท่านดีกว่า ซึ่งนับว่าเป็น
การให้เกียรติอย่างสูง

การเจรจาได้เริ่มต้นขึ้นในวันรุ่งขึ้น (๑๐
มิถุนายน) เวลา ๑๐.๐๐ น. โดยทั้ง ท่านปรีดิฯ และ
นายวิจิตร ได้อธิบายให้เอกอัครราชทูตเวียดนาม
เหนือทราบฐานะของท่านว่า ที่เจรจານี้ ก็ใน
ฐานะ ‘เอกชนธรรมดา’

ในการตอบคำถามของท่านทูตเกี่ยวกับ
การที่ประเทศไทยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสงคราม
อินโดจีนนั้น นายวิจิตรกล่าวว่า ท่านเชื่อว่า
รัฐบาลไทยคงจะมีความจริงใจในการผูกมิตร
กับประเทศซึ่งมีท่าที่เป็นมิตร

ผลจากการเจรจาในกรุงปารีสทั้งหมดนี้
ได้นำเสนอ จอมพลประภาส จารุเสถียร ใน ๗
วันต่อมา ในวันที่ ๒๑ มิถุนายน อุปทูตผู้

รักษาการแทนเอกอัครราชทูตเวียดนามเหนือ
ได้มาพบท่านปรีดิฯ และเรียนให้ทราบถึงผล
ของการเจรจาระหว่าง นายไววันซุง กับ นายก
รัฐมนตรีฟามวันดง ที่กรุงฮานอย (ขณะนั้น ไว
วันซุง ไปราชการที่ฮานอย)

การประชุมครั้งหลังสุดระหว่างท่านปรีดิฯ
กับเอกอัครราชทูตไววันซุง ได้จัดให้มีขึ้นเมื่อ
วันที่ ๑๕ สิงหาคม ศกนี้ โดยท่านทูตได้แจ้ง
ให้ท่านปรีดิฯ ทราบว่า ท่านทูตได้ไปพบนายก
รัฐมนตรีฟามวันดง ก่อนหน้าที่จะกลับกรุงปารีส
และได้รับการยืนยันว่า ทางรัฐบาลฮานอย
ตกลงตามข้อเสนอที่ได้เจรจากัน ในวันรุ่งขึ้น
ท่านปรีดิฯ ก็ได้แจ้งให้นายวิจิตร และคณะทราบ
ว่าท่านเห็นว่า “เพื่อมรรยาทางการทูตขอให้
รัฐบาลไทยตอบตกลงไปโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะ
ทำได้” ทำนองเดียวกับที่เวียดนามเหนือได้ตอบ
สนองมา

